

Sessió 7. Aplicació a les àrees I: Fotografia i llengua

Objectius

Desenvolupar activitats i procediments relacionats amb la imatge per treballar aspectes curriculars de l'àrea de llengua.

Oferir eines de suport per als diferents processos d'aprenentatge i treball de la lectoescriptura.

Introduir el treball sistemàtic sobre la imatge en el camp de les llengües.

Continguts

Llegir i escriure.

La descripció.

Interpretació d'una imatge.

L'argumentació.

Desenvolupament

En aquesta sessió oferirem una sèrie d'activitats dirigides a desenvolupar procediments aplicables a l'àrea de llengua. Es tracta d'una sèrie d'exercicis que poden servir com a exemple d'algunes de les múltiples aplicacions que el treball de la imatge pot aportar al desenvolupament d'aquesta àrea.

La comunicació audiovisual té, com a llenguatge, molts punts de contacte amb el llenguatge oral i l'escrit. Es tracta, doncs, d'aprofitar-la per potenciar i desenvolupar els altres dos llenguatges, els quals cal utilitzar per introduir i educar en el llenguatge dels audiovisuals.

1. De la fitxa a l'àlbum de classe

Al llarg del curs, qui no fa fotografies dels nens i nenes, de les seves activitats, de les sortides, del treballs...? Aquestes imatges, en molt dels casos, acostumen a quedar relegades en un calaix, una capsa o alguna prestatgeria, de tal manera que no s'aprofiten gran part de les seves possibilitats.

I si fem una recollida sistemàtica i organitzada d'aquestes fotos? Aleshores, les podríem fer servir amb una doble finalitat:

- per una banda, la recollida de les imatges, el seu visionat i la seva posada en ordre ens pot permetre fer un treball de lectoescriptura molt útil, especialment en el cycle inicial de primària, i d'altres de recuperació d'experiències, avaluació dels fets, planificació d'activitats...
- per una altra, la confecció d'un àlbum de classe ens proporcionarà una memòria visual que pot anar creixent amb el grup classe i convertir-se, al final de l'escolaritat, en una "pel·lícula gràfica" del que ha estat el seu pas pel centre i la seva pròpia evolució.

Durant el curs, aquest àlbum (o àlbums, si en tenim de diferents anys) pot originar un racó on el nen o la nena remiri, llegeixi, es relaxi, comenti...Una altra possibilitat és la d'incorporar-lo a la biblioteca de classe.

En primer lloc es tracta de dissenyar un o diversos models de fitxa que permetin la recollida de les imatges més significatives de les nostres activitats i que serveixin com a guia per tal que els nens i les nenes puguin fer petits textos amb diferents objectius: referir els esdeveniments, fer-ne un comentari personal, una valoració, recollir impressions dels companys, resumir...

La primera o primeres fitxes que elaborem ens poden servir d'activitats motivadores per iniciar l'àlbum: podem oferir a l'alumnat la possibilitat d'organitzar-les sistemàticament i planificar l'àlbum en seccions, de manera que les fitxes vagin agrupant-se per temes, una ordenació d'altra banda més adequada que no pas l'ordre cronològic. Cada vegada que fem un treball proposarem a l'alumnat que decideixi en quina secció es pot col·locar i, en cas que cap en sigui l'adequada, n'iniciarem una de nova.

Aprofitarem la realització de la fitxa per utilitzar algunes eines del Gimp: els degradats, els patrons, l'eina de text...

Penseu quines seccions s'haurien de col·locar per tal que fos el més versàtil possible. Una proposta d'espais:

- Encapçalament amb la secció o el tipus de fitxa que serà: sortida, activitat, festa...
- Títol de la fitxa
- Nom del nen/nena o del grup que la fa
- Espai per a la imatge

- Línies del comentari o redactat
- Espais per decorar o afegir motius relacionats amb la fitxa

Com a exemple dissenyarem una fitxa per tal que els nens i les nenes facin un petit redactat sobre la seva relació amb alguns dels companys o companyes. Els demanarem que pensin en els seus amics i que facin un petit producte sobre el tema (la idea és aprofitar posteriorment aquesta fitxa com a part d'una secció de l'àlbum en la qual els infants treballin sobre ells mateixos).

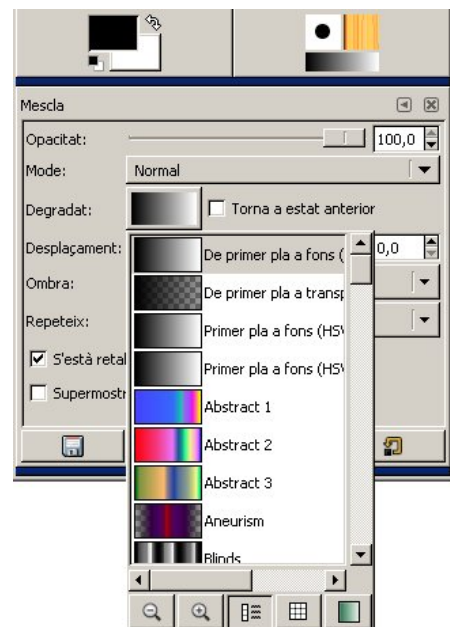
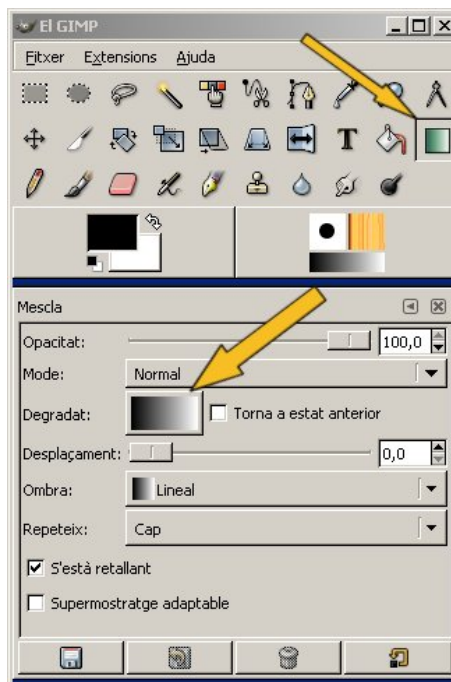
Per fer l'activitat canviarem “amics” per “companys de curs”.

Pràctica 1. La fitxa de recollida d'imatges

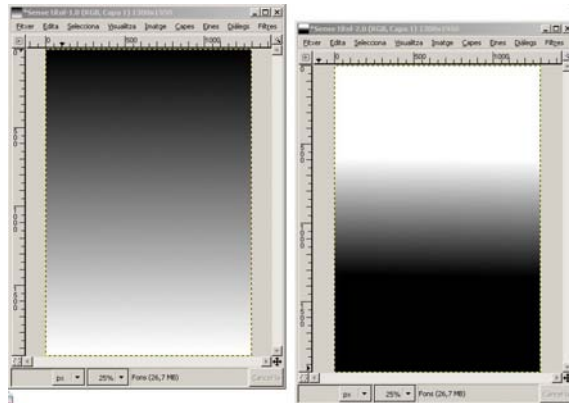
Obriu amb el Gimp una nova imatge de (aproximadament) 1300x1950 píxels (o 18x27 cm). Obtindreu un quadre una mica més petit que un full. En “Opcions avançades”, determineu el color com a “Transparència” en “Omple amb”. (Deixarem buida aquesta capa per tal d'evitar problemes posteriors, ja que a sobre la capa de fons hi ha eines i accions que no es poden aplicar.)

Visualitzeu la finestra de capes en “Diàlegs|Capes”. Creeu una nova capa i anomeu-la “Degradat”. Amb la capa activada agafeu l'eina “Omple amb un degradat de color” i escolliu el tipus de degradat que us interessi a la finestra inferior.

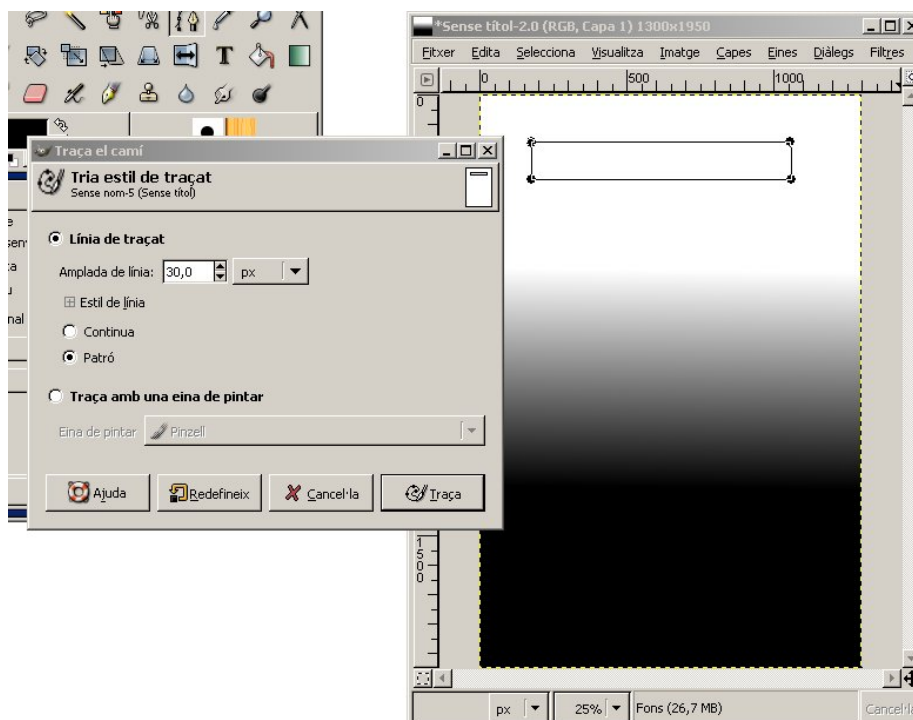
Per aplicar el degradat, una vegada escollit i activada la capa on es col·locarà, heu de clicar a un punt de la superfície (es genera el punt on començarà el degradat), i arrossegar el cursor fins al punt on voleu que finalitzi el degradat. Podeu fer-ho de

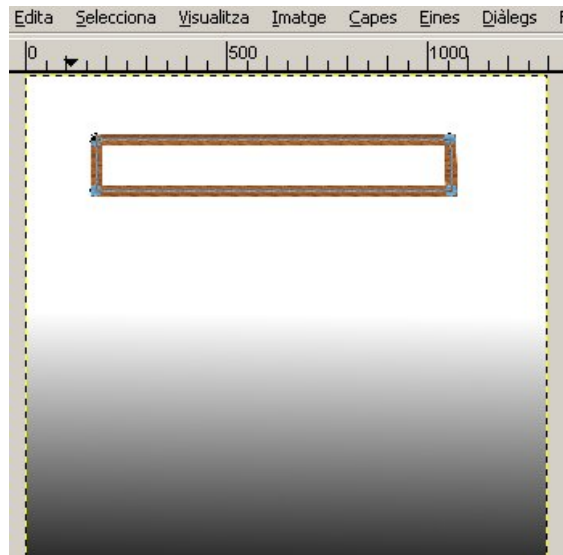
manera vertical o horitzontal, segons la direcció en què heu arrossegat, i amb més o menys desplaçament de color segons l'amplitud de la línia arrossegada.

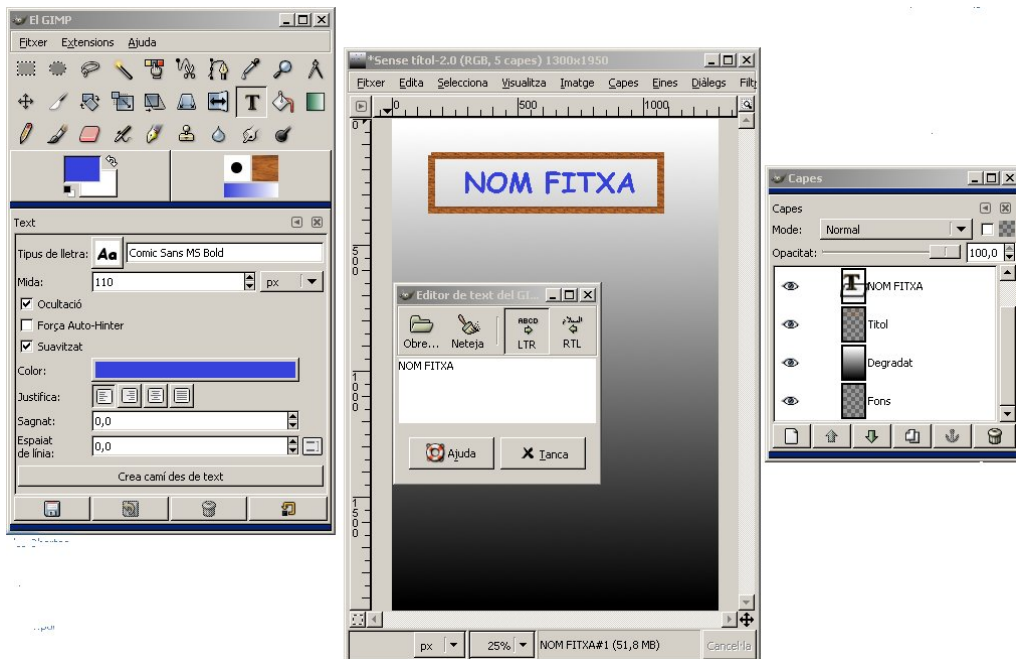
Afegirem ara el títol de la fitxa i utilitzarem l'eina “Crea i edita camins”.

Creeu una nova capa i anomenau-la “Títol fitxa”. Agafeu l'eina “Crea i edita camins”. Assegureu-vos que l'eina es troba a Edita mode|Dissenya. Marqueu quatre punts de camins formant un rectangle (arrossegueu l'últim punt per tal de tancar la figura). Una vegada dibuixat el rectangle, feu “Traça el camí” i col·loqueu els valors d'amplada i estil (proveu, per exemple, de traçar una línia de 30 píxels i amb un patró semblant a la fusta).

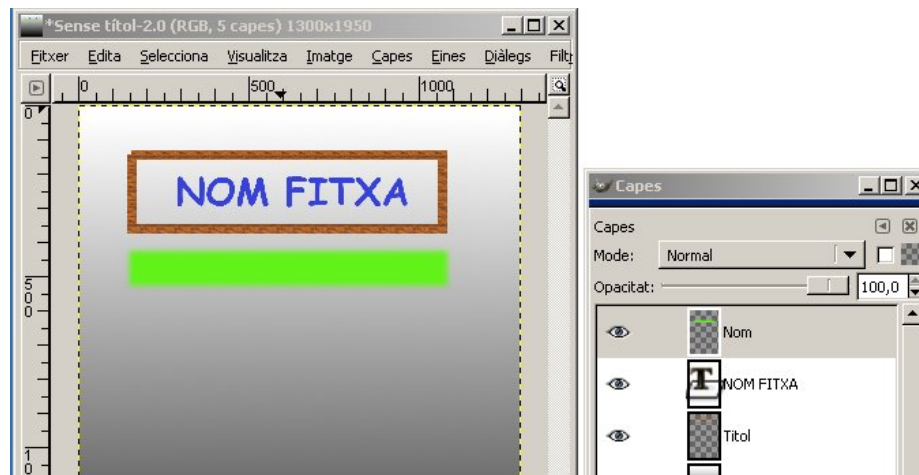

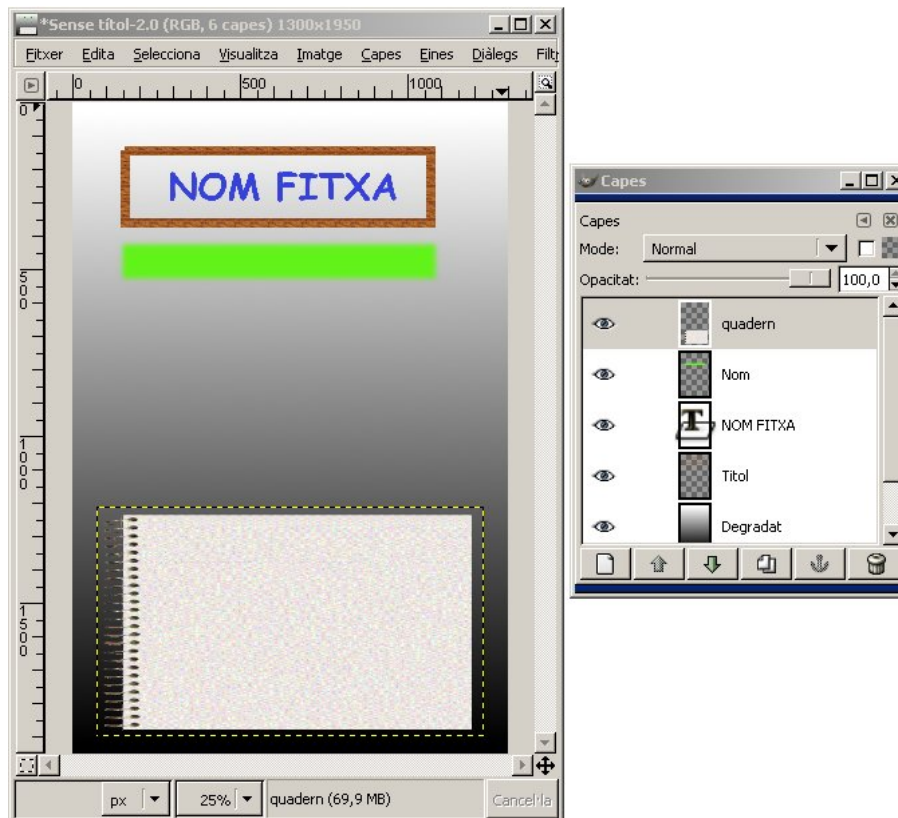
Ara col·locarem el nom que hem decidit que tindrà la fitxa: activeu l'eina "Text", escolliu les opcions de lletra, mida i color, cliqueu sobre la imatge i escriviu el nom, tanqueu la finestra de l'editor i arrossegueu el text al lloc on interessa de la imatge (el programa genera automàticament una capa nova amb el nom que heu escrit i que, si voleu, podeu canviar).

Per col·locar el nom de la persona o grup que fa la fitxa col·locarem un petit rectangle de color amb l'eina de Selecció rectangular (podeu suavitzar les vores per tal que no sigui un tall massa sec) a una capa que anomenarem "Nom".

A la part inferior, col·locarem la imatge d'un full de quadres per tal de convidar els alumnes a escriure el seu text. Per fer-ho, podeu agafar la imatge "Quadern.gif" que trobareu a la carpeta ...materials/clips/imatge_fixa/sessio7, o buscar una altra imatge que us sembli adequada.

Finalment inserirem a la part central la fotografia que hagin realitzat els alumnes; d'aquesta manera, la fitxa ja es podrà omplir.

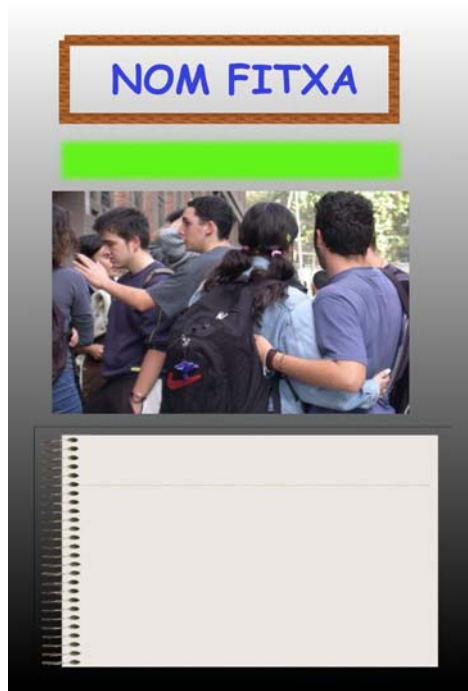

Foto grup extreta del banc d'imatges d' <http://recursos.cnice.mec.es>

Pràctica 2. Confeccionem l'àlbum de classe

Quines seccions penseu que podrien ser útils? Comenteu les diferents possibilitats i ompliu el següent quadre amb les idees que hagin sortit:

SECCIÓ	CONTINGUT

La fitxa que hem fet a la pràctica anterior es pot incloure en una secció que anomenarem "Nosaltres". En aquesta secció podem agrupar tots els treballs referents al propi alumne, el seu entorn i el seu autoconeixement: treballs sobre la família, els companys, autodescripcions, esdeveniments personals...

Com que cada secció ha d'anar senyalada i separada de la resta, us proposem la realització d'un separador que, una vegada imprès, serveixi per identificar l'apartat "Nosaltres". Podeu fer servir les mateixes eines que les utilitzades per a la fitxa, de manera que el treball serveixi de repàs del que ja hem vist.

2. Juguem amb els retrats

El retrat, i especialment l'autoretrat, és un recurs excel·lent per treballar bona part dels aspectes del currículum: permet desenvolupar aspectes d'autoconeixement i relació amb els altres, dóna eines per treballar el llenguatge, pot ser una bona manera d'introduir el treball sobre i amb la imatge...

A continuació us oferim unes activitats al voltant del retrat que poden ser ampliades i/o adaptades a diferents nivells.

Les fitxes que es poden produir al voltant d'aquest tema poden passar a formar part de l'àlbum a la secció que abans hem anomenat "Nosaltres".

L'alumnat pot arribar a la confecció d'un retrat després d'haver treballat la família, el grup classe, els amics... o directament com a activitat iniciadora d'un procés de descripció i estudi d'un mateix i del seu entorn.

Pràctica 3. Llegim retrats

Un retrat pot ser alguna cosa més que la simple identificació d'una persona. L'ambient, els objectes que l'acompanyen, la seva posició i els seus gestos, la forma de vestir, etc., donen informació sobre què podem descobrir, interpretar o imaginar.

Començarem per mirar alguns retrats i intentarem d'extreure'n la màxima informació que ens puguin proporcionar. Ho farem a dos nivells: primer, els elements objectius de la imatge (el que veiem), i després els subjectius (el que nosaltres podem interpretar, deduir o imaginar).

Per tal de fer una primera anàlisi hem escollit un grup de retrats de nens ben diferents. Mireu de fer-ne una observació detallada i d'escriure els elements que els defineixen tot completant per a cada imatge el quadre que us oferim a continuació:

Retrat 1

Foto: Benedicte Resrus

Retrat 2

Foto: Gerardo Alfaro

Retrat 3

Foto: Katherine De Lama Miranda

Retrat 4

Foto: Léster Pérez Jiménez

Les quatre imatges han estat extretes de <http://www.fotorevista.com>.

Elements que s'observen a la imatge

ELEMENTS QUE VEIEM:

- Persones
- Objectes
- Ambients
-

ASPECTES QUE PODEM DEDUIR:

- Actitud del nen/nena
- Temps i lloc en què es pot localitzar
- Història d'aquesta acció

QUI ÉS AQUEST NEN?

SENSACIONS QUE ENS PRODUEIXEN

Amb aquesta anàlisi perseguim un doble objectiu: per un costat, realitzar un aprofundiment en la lectura de la imatge mirant d'establir els diferents nivells de lectura; per un altre, arribar a la percepció (de la manera més intuïtiva possible) que hi ha elements dins la imatge que aporten informacions i sensacions diverses, elements que podem crear, manipular o determinar.

Pràctica 4. Fem un retrat

Si hem aconseguit que l'alumnat tingui la percepció que un retrat és alguna cosa més que una imatge que ens diu qui és una persona, els podem demanar que facin un retrat amb una mica més de contingut que el de la simple identificació.

Podem proposar la realització de retrats dels companys, o d'autoretrats, a partir d'alguna motivació concreta:

- Qui sóc jo?
- El que més/menys m'agrada
- Jo, què vull ser de gran?
- Com em veuen els altres?
- Com m'agradaria ser?
- Com veig els altres?

Us proposem com a activitat fer una pràctica d'autoretrat a partir d'algun condicionament que vosaltres mateixos decidiu. Es tracta de reflectir amb una imatge una idea, un sentiment, un desig...

Una vegada fet el retrat, cal mostrar-lo als companys i mirar de descobrir entre tots quines han estat les intencionalitats de la imatge.

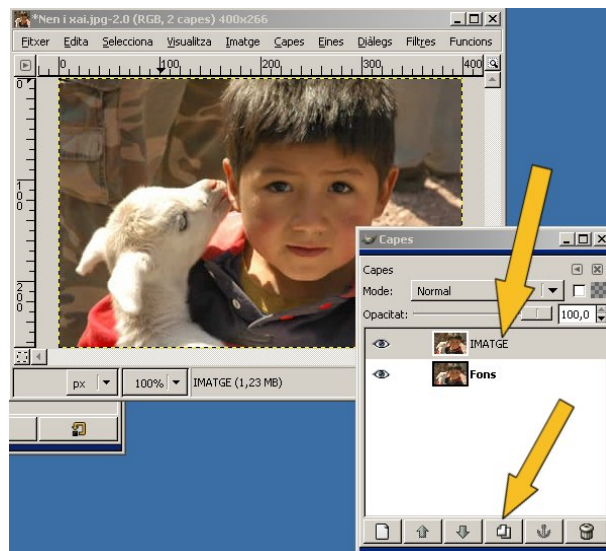
Pràctica 5. Una part del retrat

Posteriorment podem fer algunes manipulacions de la imatge per tal d'aprofitar-la i fer amb el grup activitats de llengua, una de les quals pot ser treballar a partir d'una part seleccionada del retrat, retallant el retrat en parts com si fos un puzle.

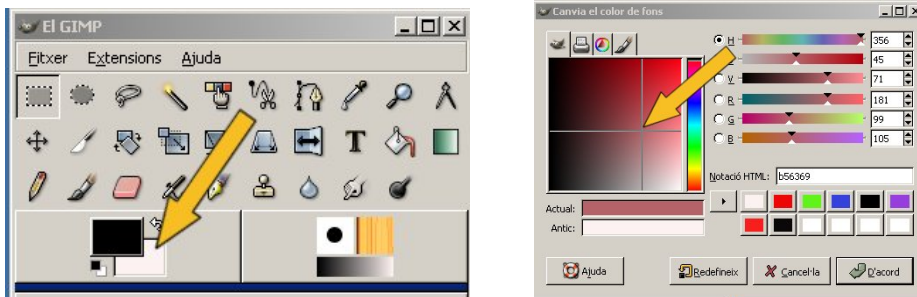
Obriu la imatge **nen.jpg** i **xai.jpg** que trobareu a la carpeta de la sessió.

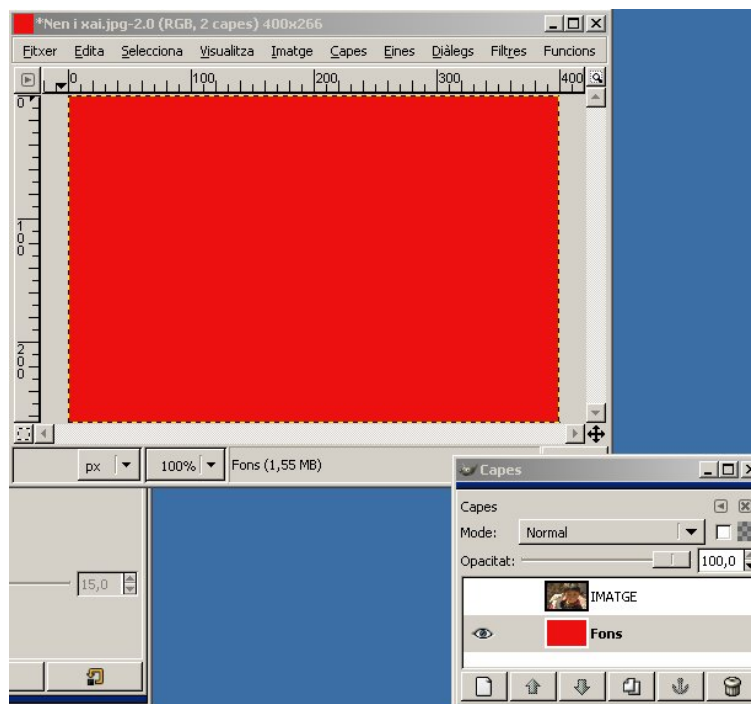
Dupliques la capa de fons i anomenem-la "Imatge". D'aquesta manera obtindreu una capa independent i de fàcil manipulació amb la imatge que volem retallar, i no haurem d'encaixar el tall amb les línies fetes en cada part anterior.

Seleccioneu un color de fons que us agradi per tal que aparegui darrera de cada tros eliminat.

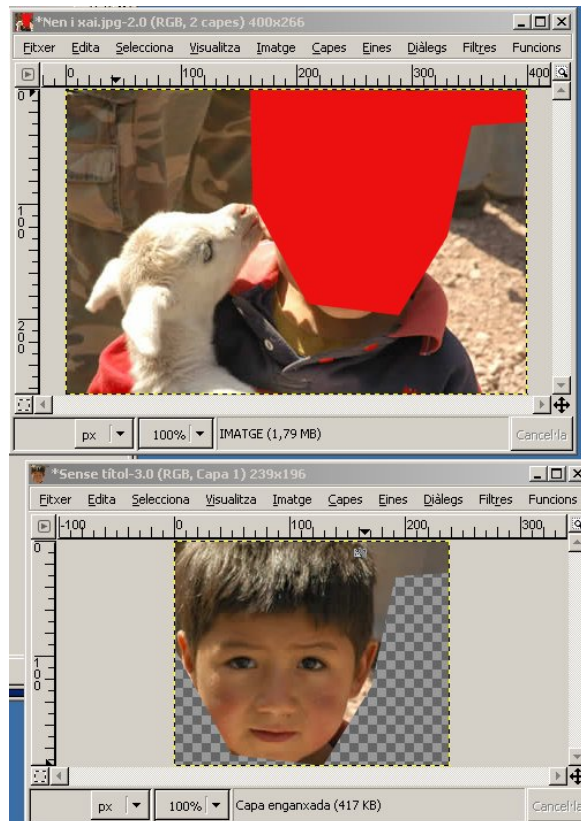

Activeu la capa de fons i ompliu-la amb el color que heu escollit. Per tal de veure l'efecte heu de deixar la capa d'imatge com a no visible.

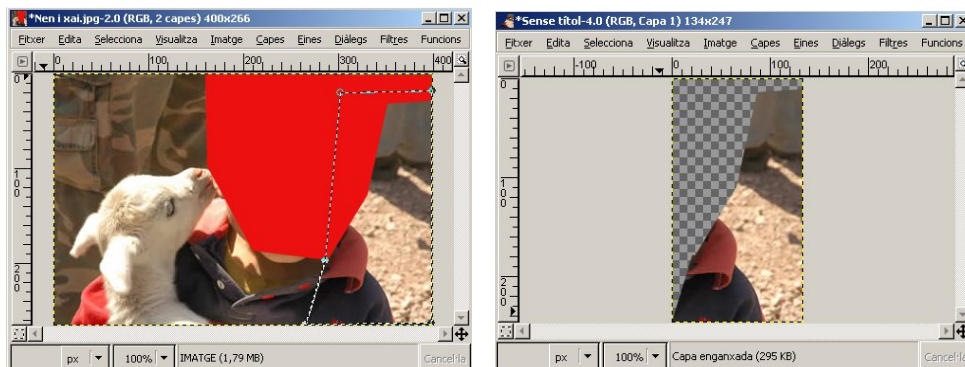
Amb la capa “Imatge” activada i visible, seleccioneu una part amb l'eina de selecció. Podeu fer-ho amb l'eina de rectangle dividint la imatge en zones regulars; amb la selecció a mà alçada, amb la qual cosa us quedarà un contorn força irregular; amb l'eina de selecció d'ombres, per la qual haureu de triar quins elements de la imatge us serviran com a guia de tall; o amb l'eina de crear i editar camins.

Aneu seleccionant cada una de les parts que us interressi aïllar. Una vegada seleccionada, feu un “Retalla” i “Enganxa com a nou”. Obtindreu una nova imatge amb la zona seleccionada.

(En aquest cas s'han traçat les línies amb l'eina "Crea i edita camins" formant la forma de la peça. Després s'ha donat l'ordre de "Crea selecció des de camí | Retalla | Enganxa com a nou".)

Sobre la imatge original torneu a traçar una nova peça sobrepasant el límits de l'anterior (com que el fons de color pertany a una altra capa, només agafarem elements de la imatge, sense fons).

Anirem retallant la resta de la imatge fins que quedi totalment descomposta en peces. Obtindrem finalment un grup d'imatges independents que funcionaran com a peces d'un trencaclosques.

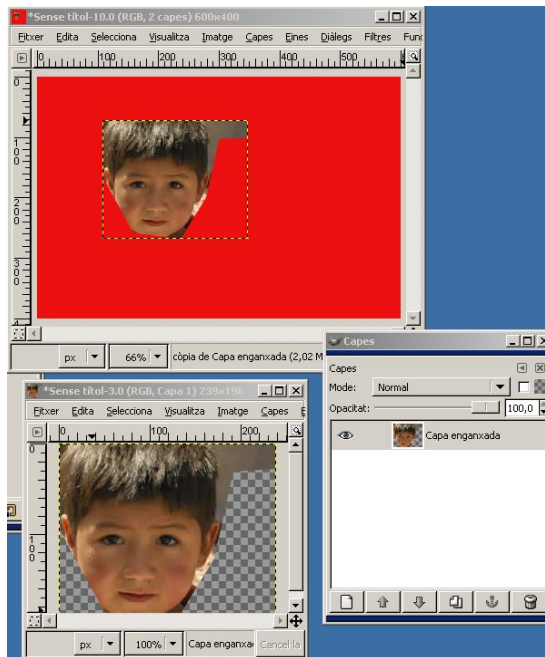
De cadascuna de les peces, podem oferir i comentar els elements que s'hi veuen, descriure'ls, interpretar-los, treure conclusions de la possible imatge sencera, o qualsevol treball d'expressió que la imatge pugui oferir.

Per tornar a muntar la imatge fóra convenient col·locar totes les peces en una única imatge tot conservant-ne les capes; d'aquesta manera, podem reconstruir-la a partir d'una imatge buida i d'una altra amb les peces.

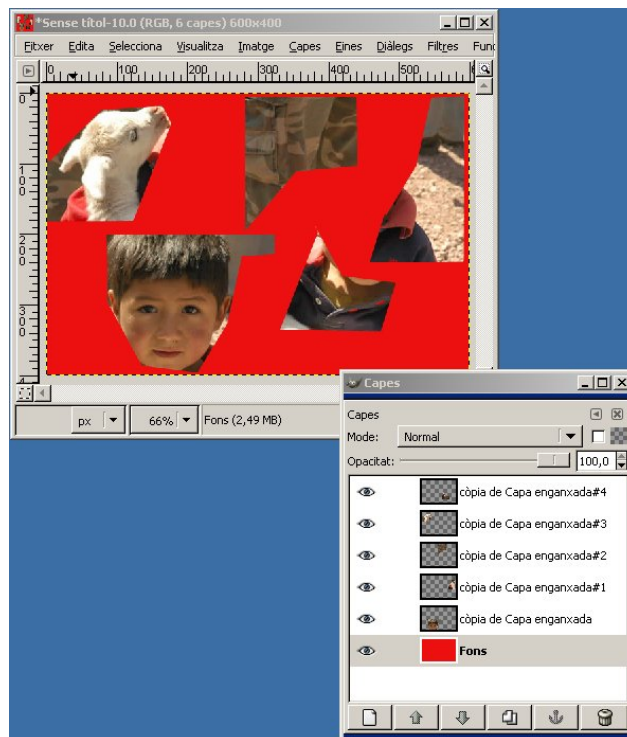
Agrupem les peces:

Obriu una imatge nova una mica més gran que l'original. En el cas de "Nen i xai" la imatge és de 400x266 píxels. N'obrirem, doncs, una de 600x400 píxels i amb el fons del color que trobeu adequat.

Creeu una nova capa per a cada peça que incorporeu. Aneu activant cadascuna de les imatges que contenen una peça, cliqueu sobre l'única capa que té i arrossegueu-la a la nova imatge assegurant-vos que la capa on la voleu deixar està activada. Moveu la capa i deixeu-la com considereu oportú.

El resultat final ha de ser una imatge que deixarem amb l'extensió del Gimp (.xcf) per tal de conservar les capes i poder treure per separat les peces que componen el retrat.

A partir d'aquí podem crear diferents activitats:

- Oferim un tros del retrat i mirem d'identificar-lo i d'identificar la persona a la qual pertany.
- Podem demanar que un/a alumne/a descrigui la part que veu, i els altres, que no la veuen, han de descobrir de qui es tracta.
- Demanem que encaixin les peces i facin el trencaclosques.

La fotografia com a recurs didàctic

- Podem proposar la realització de diferents trencaclosques a partir d'altres imatges i motivacions.
- Podem imprimir les peces en paper i construir una fitxa que anirà a l'àlbum de classe.